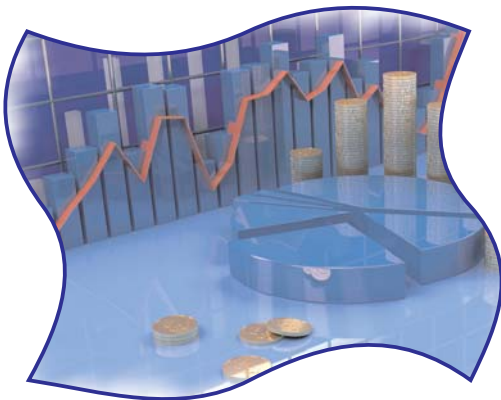

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ПОКАЗНИКИ ЖИТТЄВОГО РІВНЯ НАСЕЛЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ У 2012-2014 РОКАХ

Статистичний збірник

Ужгород 2015

ЗМІСТ

Скорочення у збірнику	6
Умовні позначення, які використані у збірнику.....	6
Передмова	7
Умови життя домогосподарств області.....	9
1. ОСНОВНІ СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ	19
1.1. Характеристика домогосподарств	19
1.2. Розподіл домогосподарств за місцем проживання у 2014 році	19
1.3. Середній розмір домогосподарств по регіонах України у 2014 році	20
1.4. Розподіл домогосподарств за складом їх членів і наявністю дітей	21
1.5. Характеристика домогосподарств без дітей	22
1.6. Характеристика домогосподарств без дітей у 2014 році	22
1.7. Розподіл домогосподарств за наявністю і кількістю працюючих осіб у їх складі	23
1.8. Розподіл домогосподарств за кількістю працюючих осіб у їх складі у 2014 році	23
1.9. Розподіл населення за рівнем освіти	24
1.10. Розподіл населення за рівнем освіти у 2014 році	24
1.11. Характеристика житла домогосподарств	25
1.12. Розподіл домогосподарств за чисельним складом та житловими умовами	26
1.13. Обладнання житла домогосподарств	27
1.14. Характеристика домогосподарств, які мають особисті підсобні господарства	27
2. ГРОШОВІ ДОХОДИ ТА СУКУПНІ РЕСУРСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ	28
2.1. Грошові доходи домогосподарств	28
2.2. Структура грошових доходів домогосподарств	29
2.3. Питома вага оплати від зайнятості у грошових доходах домогосподарств	29
2.4. Сукупні ресурси домогосподарств	30
2.5. Структура сукупних ресурсів домогосподарств	31
2.6. Структура сукупних ресурсів домогосподарств у 2014 році	32
2.7. Зміна структури сукупних ресурсів домогосподарств області	32
3. ГРОШОВІ ТА СУКУПНІ ВИТРАТИ ДОМОГОСПОДАРСТВ	33
3.1. Грошові витрати домогосподарств	33
3.2. Структура грошових витрат домогосподарств	34
3.3. Сукупні витрати домогосподарств	35
3.4. Структура сукупних витрат домогосподарств	36

3.5. Структура сукупних витрат домогосподарств області	37
3.6. Структура споживчих сукупних витрат домогосподарств області	37
4. СПОЖИВАННЯ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ	38
4.1. Грошові витрати домогосподарств на харчування	38
4.2. Структура грошових витрат домогосподарств на харчування	39
4.3. Сукупні витрати домогосподарств на харчування	40
4.4. Структура сукупних витрат домогосподарств на харчування	41
4.5. Вартість харчування у середньому на одну умовну особу на добу по регіонах України у 2014 році	42
4.6. Споживання продуктів харчування в домогосподарствах	43
4.7. Частка спожитих в домогосподарствах продуктів харчування, вироблених в особистих підсобних господарствах	43
4.8. Споживання продуктів харчування домогосподарствами у 2014 році	44
4.9. Споживання продуктів харчування населенням	44
5. МІЖРЕГІОНАЛЬНІ ЗІСТАВЛЕННЯ	45
5.1. Розподіл домогосподарств за кількістю їх членів, наявністю дітей та наявністю працюючих осіб у їх складі по Україні та областях Карпатського економічного району у 2014 році	45
5.2. Грошові доходи домогосподарств по Україні та областях Карпатського економічного району у 2014 році	46
5.3. Структура грошових доходів домогосподарств по Україні та областях Карпатського економічного району у 2014 році	47
5.4. Сукупні ресурси домогосподарств по Україні та областях Карпатського економічного району у 2014 році	48
5.5. Структура сукупних ресурсів домогосподарств по Україні та областях Карпатського економічного району у 2014 році	49
5.6. Сукупні витрати у середньому на одного члена домогосподарства в перерахунку на умовну особу у 2014 році	50
5.7. Порівняння доходів, витрат та ресурсів домогосподарств у 2014 році	50
5.8. Сукупні витрати домогосподарств по Україні та областях Карпатського економічного району у 2014 році	51
5.9. Структура сукупних витрат домогосподарств по Україні та областях Карпатського економічного району у 2014 році	52
5.10. Споживання продуктів харчування в домогосподарствах України та областях Карпатського економічного району у 2014 році	53
6. СТАН ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	54
6.1. Самооцінка стану здоров'я населенням	54
6.2. Розподіл домогосподарств за рівнем доступності медичної допомоги, можливості придбання ліків та медичного приладдя	55
6.3. Рівень доступності послуг охорони здоров'я та можливості придбання ліків і медичного приладдя для домогосподарств області	57

6.4. Показники народжуваності дітей жінками у віці 15 років і старшому	57
6.5. Розподіл у 2014 році жінок у віці 15 років і старшому, які народили першу дитину	58
6.6. Розподіл у 2014 році жінок у віці 15 років і старшому за кількістю народжених дітей	58
6.7. Розподіл населення у віці 12 років і старшому, яке курить	59
7. ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ ТОВАРАМИ ТРИВАЛОГО КОРИСТУВАННЯ	60
7.1. Розподіл домогосподарств за наявністю товарів тривалого користування	60
7.2. Забезпеченість домогосподарств товарами тривалого користування у 2014 році	61
7.3. Розподіл домогосподарств області, які мають товари тривалого користування, в залежності від країни-виробника у 2014 році	62
7.4. Розподіл домогосподарств області за терміном використання товарів тривалого користування у 2014 році	62
8. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ	63
8.1. Основні показники життєвого рівня населення	63
8.2. Помісячні індекси споживчих цін (інфляції)	64
8.3. Індекси споживчих цін у Закарпатській області у 2014 році	64
8.4. Індекси споживчих цін (інфляції) по області у січні–грудні	65
8.5. Індекси споживчих цін по країні та області на основні групи товарів та послуг	66
8.6. Співвідношення основних показників життєвого рівня населення	68
8.7. Середньомісячна номінальна та реальна заробітна плата штатних працівників області	68
8.8. Індекси номінальної та реальної заробітної плати	69
8.9. Середній розмір місячної пенсії	69
8.10. Співвідношення розмірів середньої пенсії до середньої заробітної плати робітників і службовців в економіці області.....	69
8.11. Доходи і витрати населення	70
8.12. Зміна обсягів доходів та витрат населення	70
8.13. Рівень бідності по регіонах	71
8.14. Глибина бідності по регіонах	72
Програма обстеження	73
Основні терміти та поняття	74

ПЕРЕДМОВА

Основною інформаційною базою для комплексного дослідження рівня матеріального добробуту різних соціальних груп населення є дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств, які об'єктивно відображають вплив на життєвий рівень домогосподарств багатьох процесів соціально-економічного розвитку України.

Вибіркове обстеження умов життя домогосподарств за новою програмою було запроваджене з 01 січня 1999р., здійснюється на постійній основі, базується на загальноприйнятих міжнародних стандартах і відповідає сучасній соціо-демографічній та економічній ситуації в Україні.

Сучасні принципи формування ефективної соціально-економічної стратегії нашої держави чинне місце відводять забезпеченню пріоритету рівня життя населення, тобто необхідності забезпечення розвитку людини в інтересах людини і власними силами людини. Значне розшарування населення за рівнем як грошових доходів, так і витрат породжує таке негативне явище, як бідність населення та негативно позначається на рівні життя населення області. Очевидні економічні зрушення суттєво не зменшують рівень бідності і не підвищують життєвий рівень населення.

Стимулювання трудової діяльності, як основного джерела доходів, можливе шляхом підвищення заробітної плати та формування обґрунтованої диференціації оплати праці для того, щоб повноцінна зайнятість гарантувала достатній життєвий рівень.

Збірник містить інформацію щодо основних соціально-демографічних характеристик домогосподарств, життєвого рівня населення Закарпатської області, його характеристики за структурою ресурсів та витрат, а також дані щодо споживання продовольчих, непродовольчих товарів та послуг, стану здоров'я населення, забезпеченості домогосподарств товарами тривалого користування. Також у збірнику наведені дані індексів споживчих цін (інфляції), індексів номінальної та реальної заробітної плати, середньомісячної заробітної плати, законодавчо встановленого прожиткового мінімуму на одну особу в місяць, доходів та витрат населення та основних показників бідності.

Починаючи з 2011р. при розрахунках середньодушових показників відповідно до сучасної міжнародної практики розпочато використання шкали еквівалентності, яка відображає зменшення мінімально необхідних потреб на одного члена домогосподарства при збільшенні розміру домогосподарства та зміні його складу.

Розрахунок показників доходів в еквіваленті на одну умовну особу обумовлений існуванням в домогосподарстві умовно-постійних витрат (плата за житло та паливо, товари тривалого користування тощо), тобто спостерігається так звана економія на розмірі домогосподарства. В основу розрахунку доходів на умовну особу покладено еквівалентну шкалу, що застосовується в національній практиці досліджень питань бідності, за якою першому члену домогосподарства присвоюється коефіцієнт 1, а всім іншим – 0,7 (наприклад, домогосподарство з 3-х осіб має в своєму складі 2,4 умовних особи: $1+0,7+0,7=2,4$).

Окремі дані наведені у порівнянні з середніми показниками по Україні та областях Карпатського економічного району. Схема економічного районування була розроблена Радою по вивченню продуктивних сил України і використовується в розробці підсумків обстеження умов життя домогосподарств. До складу Карпатського економічного району входять: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області.

В окремому розділі наведені методичні пояснення щодо програми обстеження умов життя домогосподарств та системи показників, які характеризують життєвий рівень населення.

Збірник ілюстрований графіками та діаграмами.

Статистичний збірник "Показники життєвого рівня населення Закарпаття у 2012–2014 роках" підготовлено відділом обстежень умов життя домогосподарств Головного управління статистики у Закарпатській області на основі даних вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та узагальнених показників Державної служби статистики України в динаміці за три роки.

До відома користувачів: інформацію за 2013 рік у збірнику наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя, а за 2014 рік, крім того, не врахована частина зони проведення антитерористичної операції.

Умови життя домогосподарств області

У 2014р. в Закарпатській області за розрахунковими даними налічувалося 355,7 тис. домогосподарств, що становить 2,5% загальної кількості по країні. У міських поселеннях проживали чотири з десяти домогосподарств області. Середній розмір домогосподарства краю становив 3,47 особи, що є найвищим показником серед регіонів країни (2,58 особи в середньому по Україні).

Для області найбільш характерні домогосподарства, які складаються з чотирьох і більше осіб, частка яких становить 48,6%, що у 2,2 раза більше ніж у середньому по країні. Три домогосподарства з чотирнадцяти складаються з двох осіб, три з сімнадцяти – з трьох осіб, а кожне восьме – з однієї особи.

Частка домогосподарств з дітьми віком до 18 років складає 54,1% загальної кількості, що на 16,1 в.п. більше, ніж по країні. Для області характерні домогосподарства, в складі яких є одна дитина. Порівняно з попереднім роком їх питома вага збільшилася на 2,5 в.п. Серед всіх домогосподарств з дітьми 38,5% має у своєму складі дві дитини, а 8,2% – три дитини і більше, що у 2,6 раза більше, ніж у середньому по країні.

Умови та рівень життя домогосподарств у значній мірі залежать від кількості дорослих осіб у їх складі. Зокрема, 58,0% домогосподарств з дітьми має у своєму складі три дорослі особи і більше, п'ять домогосподарств з чотирнадцяти – дві особи. Лише одну дорослу особу мають у своєму складі 6,1% домогосподарств області з дітьми, з яких 25,6% виховує дві дитини і більше при 14,0% у середньому по країні.

Кількість домогосподарств без дітей становить 163,3 тис. або 45,9% загальної кількості. Одинаки складають 26,6% таких домогосподарств, серед них 77,8% – особи в непрацездатному віці.

Працюючих осіб мають у своєму складі 84,5% домогосподарств області що на 1,6 в.п. більше, ніж у попередньому році при 70,0% по країні. При середній кількості працюючих у розрахунку на одне домогосподарство 1,5 особи по області та 1,1 – по країні, коефіцієнт економічного навантаження на працюючого члена домогосподарства (відношення загальної кількості членів домогосподарства до кількості працюючих) становив 2,25 раза.

Рівень життя та соціально-економічні умови домогосподарства залежать не тільки від наявності у його складі дітей, працюючих осіб, осіб непрацездатного віку, але й від освітнього рівня осіб, які входять до його складу. Для населення області у віці 6 років і старші переважаючим рівнем освіти є повна загальна середня – 38,5% при 19,2% в середньому по країні. Частка населення, яке має повну вищу освіту, становить 8,5%, неповну вищу – 15,0%. Питома вага населення у віці 6 років і старші, яке має базову загальну середню освіту становить 14,1%, початкову загальну середню – 7,2%. Кожна сімнадцята особа у віці 6 років і старші не має початкової загальної освіти та неписьменна.

Як свідчать матеріали обстеження умов життя домогосподарств вісім з одинадцяти закарпатських домогосподарств проживають в індивідуальних будинках, 22,9% – в окремії квартирі, 2,8% – в частині індивідуального будинку та 1,4% – в гуртожитку.

В області переважну більшість або 98,7% становлять домогосподарства, які проживають у приватному (приватизованому, купленому) житлі, а 1,3% наймають його у фізичних осіб.

Житло кожного сьомого домогосподарства області збудовано до 1960р., п'ятого – у 60-х роках, четвертого – у 70-х роках, третього – у 80-х роках. За останні роки збудувало житло 8,2% домогосподарств.

Дев'ять з двадцяти двох домогосподарств області має трикімнатне, а два з семи – двохкімнатне житло. Помешкання двох домогосподарств з дев'яти складається з чотирьох і більше кімнат, а кожне дванадцятье домогосподарство проживає в однокімнатних квартирах (будинках).

Суттєва частка домогосподарств забезпечена житловою площею недостатньою мірою. Житлова площа 43,3% обстежуваних домогосподарств області нижче санітарної норми 13,65 м², а саме, у 23,4% домогосподарств в середньому на одну особу припадає від 9,1 до 13,65 м², у 11,1% – до 7,5 м², у 8,8% – від 7,5 до 9,0 м². У 56,7% домогосподарств в середньому на одну особу припадає понад 13,65 м² житлової площі.

Серед домогосподарств, які складаються з чотирьох осіб та більше найбільшу питому вагу 39,4% становлять домогосподарства, які проживають в одній кімнаті, 41,1% – у двох кімнатах, 45,3% – трьох і 61,9% – у чотирьох та більше кімнатах.

Вісім з тринадцяти обстежуваних домогосподарств області проживає у житлі, обладнаному індивідуальною системою опалення. Два з трьох домогосподарств користується централізованим газопостачанням, а 23,7% – балонним газом. 67,1% домогосподарств у своєму житлі гаряче водопостачання, помешкання дев'ять з десяти домогосподарств обладнано водопроводом, 86,9% – каналізацією, а 84,6% – ванною або душем.

Значний вплив на рівень життя населення має наявність особистих підсобних господарств. Майже сім з дев'яти домогосподарств області мають у своєму користуванні земельні ділянки, а сім з дванадцяти – утримують худобу, птицю, бджіл. За питоною вагою домогосподарств, які мають в користуванні земельні ділянки, Закарпаття поступається місцем Житомирській області, а за часткою домогосподарств, які утримують худобу, птицю та бджіл – Рівненській та Чернівецькій областях.

Середня площа, яку використовує домогосподарство області, становить 50,3 сотки при 66,2 у минулому році та 164,5 сотки в середньому по країні.

У сусідніх областях цей показник складає: у Львівській – 49,6 сотки, Івано-Франківській – 99,9 сотки та Чернівецькій – 106,7 сотки.

Сім з п'ятнадцяти домогосподарств області використовує земельні ділянки для вирощування продукції лише для власних потреб, що на 7,9 в.п. більше, ніж у попередньому році. Питома вага земельних площ для

вирощування продукції для власних потреб і на продаж становить 27,9%, що на 6,7 в.п. менше, ніж у попередньому році, а кожним п'ятим домогосподарством земельні площі здаються в оренду.

Основним джерелом надходжень грошових доходів домогосподарств є оплата праці, частка якої становила 31,9%. Питома вага пенсій, стипендій та соціальних допомог у структурі грошових доходів становила 24,5%. У середньому на одного члена домогосподарства в цілому по області грошові доходи становили 1886,05 грн. в перерахунку на умовну особу¹.

Середньомісячні сукупні ресурси пересічного домогосподарства області склали 5839,72 грн. та збільшилися порівняно з попереднім роком на 14,1% при 4563,32 грн. в середньому по країні. У середньому на одного члена домогосподарства області цей показник становив 2139,09 грн. в перерахунку на умовну особу¹.

В умовах зростання реальних доходів населення, коли споживча поведінка домогосподарств залишається в цілому стабільною, рівень середньомісячних сукупних ресурсів домогосподарств перевищив рівень сукупних витрат на 5,8%.

Структура формування сукупних ресурсів домогосподарств області за джерелами надходження не зазнала суттєвих змін.

У порівнянні з попереднім роком частка грошових доходів у структурі сукупних ресурсів домогосподарств збільшилася на 2,3 в.п. і становила 88,2%.

Основну частину сукупних ресурсів домогосподарств області склали доходи від зайнятості 53,3%, частка яких порівняно з 2013р. збільшилася на 3,0 в.п.

Основним джерелом надходжень ресурсів у домогосподарствах є оплата праці, частка якої становила 28,2% сукупного рівня. Найбільшою частка надходжень від оплати праці була у м.Києві (63,3%), Харківській (58,1%), Одеській (57,0%), Дніпропетровській (56,1%), Київській (54,6%), Львівській (53,0%) областях.

Суттєвим джерелом ресурсів продовжували залишатися пенсії, стипендії та соціальні допомоги, надані готівкою, частка яких становила 21,6%.

Традиційно вагомим джерелом сукупних ресурсів залишаються надходження від особистого підсобного господарства, які становили 10,5% частка яких порівняно з 2013р. зменшилася на 1,6 в.п.

Програма вибіркового обстеження умов життя домогосподарств передбачає спостереження за всіма видами витрат домогосподарств, крім пов'язаних із здійсненням ними підприємницької, фермерської та самостійної трудової діяльності. Витрати – це сума платежів домогосподарств за товари та послуги, отримані в звітному періоді, сума коштів, направлених ними на купівлю акцій, сертифікатів, валюти, нерухомості, на будівництво, капітальний та поточний ремонт, допомогу родичам і знайомим, вклади до банківських установ та інші внески.

¹ З урахуванням шкали еквівалентності.

Середньомісячні грошові витрати домогосподарств збільшилися порівняно з попереднім роком на 20,7% та склали 4979,89 грн., що становить 90,2% сукупних витрат. У середньому на одного члена домогосподарства області цей показник становив 1824,14 грн. при 1758,19 грн. по країні в перерахунку на умовну особу¹. Грошові кошти домогосподарства переважно направляли на задоволення споживчих потреб, частка яких складала 86,0%.

У структурі грошових витрат частка, яку домогосподарства області направляли на купівлю продуктів харчування, включаючи алкогольні напої та тютюнові вироби та харчування поза домом, зменшилася порівняно з 2013р. на 2,0 в.п. та становила 46,0%.

Середньомісячні сукупні витрати одного домогосподарства у 2014р. склали 5519,04 грн. проти 4704,89 грн. у попередньому році та 4048,89 грн. у середньому по країні та збільшилися порівняно з попереднім роком на 17,3% і були на 36,3% вищими, ніж витрати домогосподарств у цілому по країні.

Сукупні витрати в середньому на одного члена домогосподарства області в місяць становили 2021,63 грн. в перерахунку на умовну особу¹ та були вищими, ніж у середньому по країні.

Серед сукупних витрат усіх домогосподарств 90,6% становили споживчі витрати. Найбільш вагомою статтею сукупних витрат домогосподарств області продовжували залишатися витрати на харчування (включаючи харчування поза домом). Порівняно з 2013р. частка цих витрат зменшилася на 3,1 в.п. та становила 50,2%. Це свідчить про низький рівень матеріального становища більшої частини населення області.

Вартість харчування у 2014р. у середньому на одну умовну особу¹ становила 33,31 грн. на добу при 33,98 грн. в середньому по країні.

Споживання продуктів харчування повинно бути таким, яке необхідне для належного задоволення потреб членів домогосподарства. Відбулися деякі зміни в структурі домашнього харчування: збільшилося споживання цукру (включаючи цукор, використаний на кондитерські вироби), меду – на 10,0% та риби і рибопродуктів – на 11,1%. Скоротилося споживання картоплі, овочів і баштанних – на 15,9–15,3%, фруктів, ягід, горіхів, винограду – на 10,8%, молока, молокопродуктів та масла – на 6,1%, яєць – на 5,3%, хліба і хлібних продуктів, м'яса, м'ясопродуктів та сала – на 2,9–2,4%. Залишилися на рівні попереднього року споживання олії та інших рослинних жирів.

Структура та обсяги спожитих продуктів складають енергетичну цінність добового раціону харчування: його калорійність, вміст білків, жирів і вуглеводів. Калорійність добового раціону одного члена домогосподарства склала 3400 ккал, вміст білків у спожитих продуктах харчування становив 89 г, жирів – 143 г, вуглеводів – 430 г. Калорійність домашнього харчування порівняно з 2013р. зменшилася на 3,1%, вміст білків у спожитих продуктах харчування – на 5,3%, вуглеводів – на 3,2%, жирів – на 2,1%.

¹ З урахуванням шкали еквівалентності.

У зв'язку з необхідністю направляти найбільшу частину витрат на харчування переважна більшість домогосподарств вимушена обмежувати себе в споживанні непродовольчих товарів та отриманні послуг для задоволення особистих потреб.

На купівлю непродовольчих товарів та оплату послуг (без витрат на харчування поза домом) домогосподарства щомісячно спрямовували 36,5% сукупних витрат, що на 1,3 в.п. більше, ніж у попередньому році. На оновлення гардеробу пересічне домогосподарство витрачало 9,1% сукупних витрат, на утримання житла (включаючи поточний ремонт), воду, електроенергію, газ та інші види палива – 6,9%, на інші напрямки споживання (на освіту, відпочинок і культуру, зв'язок, охорону здоров'я, на придбання предметів домашнього вжитку побутової техніки та поточне утримання житла, транспорт тощо) – від 1,2% до 6,4%.

З метою дослідження доступності для населення послуг охорони здоров'я, ліків та медичних товарів, а також отримання інформації щодо самооцінки стану здоров'я та рівня захворюваності населення Державною службою статистики України проведено опитування осіб, які беруть участь у вибірковому обстеженні умов життя домогосподарств.

Підсумки дослідження свідчать, що збільшилася порівняно з попереднім роком на 6,4 в.п. до 56,4% питома вага осіб області, яка оцінила свій стан здоров'я як "добрий" при 49,5% в середньому по країні та є найнижчою серед областей Карпатського економічного регіону. У Чернівецькій області цей показник становив 67,7%, Львівській – 64,0% та Івано-Франківській – 62,5%.

"Задовільним" уважала свій стан здоров'я третина осіб області, що менше на 2,6 в.п., ніж у попередньому році. Оцінила стан свого здоров'я як "поганий" кожна дев'ята особа області. Порівняно з 2013р. їх питома вага зменшилася на 3,8 в.п.

Серед осіб, які перенесли захворювання 15,9% зазначили їх негативні наслідки. Так, із загальної кількості осіб, які хворіли за останні 12 місяців, кожна тринадцята особа відчула, що ці захворювання негативно вплинули на її повсякденну працездатність, а дванадцята – на життєву активність.

Питома вага осіб області, які повідомили, що хворіли за останні 12 місяців, в загальній кількості опитаних становила 96,2% і порівняно з попереднім роком збільшилася на 5,0 в.п. Сім з дванадцяти мешканців області, що хворіли протягом року повідомили, що мали хронічні (6 місяців і більше) захворювання або проблеми зі здоров'ям. Серед зазначених осіб три особи з десяти страждає на гіпертонію, 23,6% – на серцеві захворювання, кожна восьма – артроз, артрит (у т.ч. ревматоїдний), кожна одинадцята – хронічний бронхіт, емфізему легень, кожна чотирнадцята – мігрень або частий головний біль, 6,9% – остеохондроз, 6,4% – хронічний гепатит, жовчокам'яну хворобу, холецистит, холангіт, цироз печінки, 5,2% – на алергію (за винятком алергічної астми).

Кількість осіб, що мають такі захворювання як астму алергічну, діабет, гіпертонію, серцеві захворювання, артоз, артрит (у т.ч. ревматоїдний), остеопороз, остеохондроз, виразку шлунку або 12-палої кишки, хронічний гепатит, жовчокам'яну хворобу, холецистит, холангіт, цироз печінки, злоякісні пухлини (включаючи лейкемію та лімфому) є меншою, ніж показники в середньому по країні. Кількість осіб, що мають алергію (за виключенням алергічної астми), катаракту, хронічний бронхіт, емфізему легенів, мігрень або частий головний біль, хронічну тривогу або депресію, хронічну травму чи інші наслідки дії зовнішніх причин та інші захворювання перевищує відповідні показники по країні.

За даними опитування протягом року майже в усіх (99,9%) домогосподарствах області хто-небудь з членів потребував медичної допомоги, придбання ліків та медичного приладдя. Про випадки неможливості при потребі отримати медичну допомогу, придбати ліки та медичне приладдя повідомили 95,3% домогосподарств області, що на 1,1 в.п. менше, ніж у 2013р. Основною причиною недоступності окремих видів медичної допомоги більшість домогосподарств вказала занадто високу вартість ліків, медичних товарів, послуг охорони здоров'я.

Висока вартість медичних послуг спричинила вимушену відмову від медичної допомоги переважної частини домогосподарств, члени яких її потребували, але не змогли отримати, зокрема, придбати ліки – 95,3%, відвідати лікаря – 93,3%, відвідати стоматолога – 81,0%, провести медичні обстеження – 74,6%, отримати лікувальні процедури – 54,0%, зробити протезування – 44,1%, придбати медичне приладдя – 39,4% опитаних.

Програма опитування передбачала вивчення питання щодо народжуваності дітей жінками у віці 15 років і старшому. Підсумки дослідження свідчать, що за своє життя народжували дітей 84,7% жінок області відповідного віку, частка яких зменшилася, порівняно з опитуванням у 2013р. на 2,3 в.п. Більше половини (53,0%) жінок області першу дитину народили у віці 20–24 роки. У віці 15–19 років первістка народили 26,5% жінок, у віці 25–29 років – 15,7%. У віці 30–34 років народили вперше 4,8% жінок, які народжували дітей.

Із загальної кількості жінок, які народжували дітей, майже половина (48,6%) жінок повідомили, що народили двох дітей, 32,0% – одну, 10,9% – трьох та 3,6% – чотирьох дітей. Частка багатодітних матерів, які народили п'ять і більше дітей є у 5,4 раза вищою, ніж у середньому по країні.

Слід зазначити, що серед жінок, які народжували дітей, зменшилася порівняно з 2013р., частка жінок, які народили двох (на 10,5 в.п.), чотирьох (на 3,5 в.п.) та трьох дітей (на 0,1 в.п.). Збільшилася частка матерів, які народили одну дитину (на 11,8 в.п.) та п'ять і більше дітей (на 2,3 в.п.).

Державною службою статистики України у жовтні 2014 року

проведене вибіркоче опитування членів домогосподарств, які беруть участь в обстеженні умов життя, щодо наявності в домогосподарствах товарів тривалого користування, яке засвідчило, що населення області забезпечене ними не в повній мірі. Холодильниками забезпечені 99,3% домогосподарств, 97,9% – кольоровими телевізорами, 97,2% – електропрасками, 94,3% – мобільними телефонами, 88,5% – пральними машинами, п'ять з шести – електропилососами, два з трьох – мікрохвильовими печами, вісім з тринадцяти – морозильниками, чотири з десяти – відеоплеєрами, відеомагнітофонами, DVD-програвачами, цифровими фотоапаратами, сім з вісімнадцяти – персональними комп'ютерами, два з семи – супутниковими антенами, п'ять з двадцяти трьох – фотоапаратами і швейними машинами та три з двадцяти – кухонними комбайнами.

Засоби пересування має незначна кількість домогосподарств області, зокрема про наявність автомобілів повідомили вісім домогосподарств з двадцяти семи. Основним і відносно дешевим засобом пересування для семи з одинадцяти домогосподарств області є велосипеди, що в 1,6 раза більше, ніж по країні.

Порівняно з 2012р. збільшився рівень забезпеченості домогосподарств наступними товарами тривалого користування: посудомийними машинами, кондиціонерами, ноутбуками, мотоциклами, сноумобілями, відеоплеєрами, відеомагнітофонами, DVD-програвачами, цифровими фотоапаратами, мікрохвильовими печами, швейними машинами, персональними комп'ютерами, морозильниками, електропилососами, моторолерами, мопедами, скутерами, електропрасками, мобільними телефонами, телевізорами кольоровими та пральними машинами.

Домогосподарства користуються мікрохвильовими печами, швейними машинами, мобільними телефонами та персональними комп'ютерами виключно імпортного виробництва. Також домогосподарствами придбано майже всі відеоплеєри, відеомагнітофони, DVD-програвачі, цифрові фотоапарати, пральні машини, електропилососи, телевізори кольорові, фотоапарати імпортного виробництва. Крім цього 93,1% домогосподарств мають імпортний автомобіль, десять з одинадцяти – магнітофон, магнітолу, вісім з дев'яти – холодильник, а сім з десяти – велосипед.

Протягом останніх п'яти років було придбано вісім з десяти мобільних телефонів, три з чотирьох – персональні комп'ютери, шість з десяти – відеоплеєрів, відеомагнітофонів, DVD-програвачів, цифрових фотоапаратів, вісім з п'ятнадцяти – мікрохвильових печей, кожен другий – електропилосос, 43,1% – пральних машин, чотири з десяти – кольорові телевізори, три з тринадцяти – холодильники, кожен сьомий – магнітофон чи магнітолу та швейну машину і два з дев'ятнадцяти – фотоапарати.

Із засобів пересування домогосподарства придбали за останні п'ять років три велосипеди з десяти та три автомобілі з дев'ятнадцяти.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) характеризує зміни у часі загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого (власного) споживання. Він є показником зміни вартості фіксованого набору споживчих товарів та послуг постійної якості з постійними характеристиками у поточному періоді порівняно з базисним.

ІСЦ дозволяє відслідковувати та визначати тенденції інфляційних процесів в економіці області та країні в цілому. Індокси споживчих цін обраховуються на основі даних вибіркового статистичного спостереження за зміною цін на підприємствах торгівлі та сфери послуг усіх форм власності та ринках. Споживчий набір, на основі якого розраховуються індокси споживчих і роздрібних цін, визначається централізовано Держкомстатом України і з січня 2007р. охоплює 263 товари-представники і 42 види послуг-представників. До його складу, в першу чергу, входять найбільш представницькі та найважливіші для споживання домогосподарств товари та послуги. Спостереження за динамікою цін проводиться тільки на нові товари, як вітчизняного, так і закордонного виробництва, крім "елітних" товарів, ювелірних виробів з діамантами, дорогих марок імпортованих автомобілів, меблів, горілчаних виробів тощо.

Методологія розрахунку індексу споживчих цін в Україні заснована на засадах, визначених на Чотирнадцятій міжнародній конференції статистиків праці у 1987р. у "Резолюції з питань індексів споживчих цін" і є загальноприйнятою в світі.

На початку розрахунку індексу визначаються короткотермінові (індивідуальні) індокси цін на кожний товар-представник (послугу). Індивідуальні індокси агрегуються в товарні групи. Базою зважування є розрахункова структура споживчих витрат домогосподарств.

Важливим індикатором стану економіки та рівня життя населення є інфляційні (дефляційні) процеси на споживчому ринку. Показником, який дає можливість об'єктивно оцінити зміни цін (тарифів) на ньому, є індекс споживчих цін.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) є показником, який характеризує рівень інфляції і використовується для вирішення багатьох питань державної політики, аналізу і прогнозу цінових процесів в економіці, перегляду розмірів грошових доходів населення, рішення правових спорів, перерахунку показників системи національних рахунків у постійні ціни, забезпечує можливість проведення міжнародних зіставлень.

За січень–грудень 2014р. по відношенню до грудня 2013р. величина індексу споживчих цін по області становила 125,7%, по країні – 124,9%.

За січень–грудень 2014р. порівняно з груднем 2013р. індекс споживчих цін на продукти харчування склав 124,0%. За зазначений період подешевшали на 14,4% овочі.

Зростання цін на транспорт на 46,8% зумовлено подорожчанням транспортних засобів на 91,8%, палива та мастил – на 60,3%, транспортних послуг – на 22,0%. Найсуттєвіше подорожчали легкові автомобілі виготовлені в Україні у 2,3 рази, автомобілі виготовлені в країнах ЄС – на 87,4%.

Споживчі ціни на предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла зросли на 26,7%. Так, меблі та предмети обстановки, килими та інші види покриттів для підлоги подорожчали на 19,0%, вироби із скла, столовий посуд і предмети домашнього вжитку – на 18,8%, товари та послуги для щоденної підтримки будинку – на 28,9%, побутова техніка – на 32,3%. Серед побутової техніки найбільше подорожчали обігрівачі – на 43,8%, холодильники – на 39,1%, пральні машини – на 38,2%, електрочайники – на 37,0%. Водночас, кондиціонери стали дорожчі – на 20,6%, праски – на 28,3%, пилососи – на 30,0%.

Ціни на послуги відпочинку та культури за січень–грудень 2014р. по відношенню до грудня 2013р. зросли на 25,6%, за рахунок подорожчання аудіотехніки, фотоапаратури та обладнання для обробки інформації, а саме: фотоапарати – на 15,1%, телевізори – на 16,2%, ноутбуки – на 36,0%.

У ринкових умовах у будь-які періоди і в різних районах країни ціни на товари різні, тому на однакову заробітну плату можна придбати різну кількість товарів. Точнішою характеристикою доходів працівників є реальна заробітна плата. Вона відображає сукупність матеріальних, культурних благ, а також послуг, які може придбати працівник на номінальну заробітну плату. Розмір реальної заробітної плати залежить від величини номінальної заробітної плати і рівня цін на предмети споживання і послуги.

Номінальна заробітна плата одного штатного працівника в середньому за 2014р. склала 2744 грн. та у 2,3 раза перевищила рівень законодавчо встановлених державних соціальних стандартів (з 1 січня 2014р. встановлені мінімальна заробітна плата та прожитковий мінімум для працездатної особи – 1218 грн.). Порівняно з відповідним періодом 2013р. середньомісячна заробітна плата зросла на 7,5%.

Серед областей Карпатського економічного району по рівню оплати праці Закарпаття займає 3 місце після Львівської (2961 грн.) та Івано-Франківської (2875 грн.) областей, а серед регіонів України – двадцятьє.

Упродовж року середній рівень зарплати працівників підприємств, установ та організацій області змінювався від 2372 грн. у січні до 3353 грн. у грудні, що в значній мірі пов'язано із збільшенням у 2014р. мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму. Темп росту заробітної плати в Закарпатті у 2014р. на 1,5 в.п. вищий, ніж по країні в цілому (у 2013р. – на 0,7 в.п., а у 2012р. – на 1,2 в.п. нижчий).

Соціально-економічні події 2014 року кардинально змінили визначальні тенденції бідності, оскільки на зміну монотонним стагнаційним процесам прийшли давно передбачувані та прогнозовані ознаки глибокої економічної кризи. У 2014 році відбулися кардинальні зміни тенденцій рівня життя населення, що обов'язково відбиватиметься в подальшому на динаміці бідності.

Традиційні підходи до вимірювання бідності у таких умовах можуть не працювати і не давати реального відображення подій. Про це свідчать результати аналізу даних 2014 року: адже всупереч експертним оцінкам, отриманим непрямыми методами розрахунку, основні показники бідності демонструють інертні тенденції.

В періоди різкого зниження доходів слід робити основний акцент на лініях абсолютної бідності – прожитковому мінімумі та міжнародному критерію ООН. При цьому прожитковий мінімум в якості межі бідності має використовуватися виключно у фактичних цінах ринку, оскільки несвоєчасне коригування розміру прожиткового мінімуму в умовах бюджетного дефіциту викривлює картину бідності, штучно зменшуючи її масштаби.

За розрахунками, здійсненими Інститутом демографії та соціальних досліджень Національної академії наук на основі матеріалів Держкомстату України за підсумками 2014р. межа відносної бідності по країні становила 1275 грн. Рівень бідності, розрахований з використанням цієї межі, склав 23,4%. Відповідно межа крайньої бідності, (визначена за критерієм 60% медіанного рівня середньодушових еквівалентних сукупних витрат) була на рівні 1020 грн., а середньодушові еквівалентні витрати, нижчі від цієї межі, мали 9,8% населення. Таким чином, майже половина бідного населення країни (41,7%) перебувало у стані крайньої бідності.

Рівень абсолютної бідності, визначений на основі офіційно затвердженого прожиткового мінімуму (у 2014р. – 1176 грн.) по країні становив 17,6% за витратами та 8,6% за доходами.

Коефіцієнт глибини бідності по країні за відносним критерієм становив 19,9%.

Рівень бідності в області за відносним критерієм у 2014р. склав 22,3% при 20,5% у попередньому році. Показник глибини бідності за відносним критерієм у 2014р. становив 21,0% при 19,8% у 2013р.

ПРОГРАМА ОБСТЕЖЕННЯ

Вибіркове обстеження умов життя домогосподарств передбачає три складові частини із застосуванням різних інструментів обстеження для одержання інформації.

I. Збір даних щодо загальної характеристики домогосподарства – основне (базове інтерв'ю).

Опитування домогосподарства проводиться на початку обстеження за програмою відповідного запитальника стосовно загальних характеристик домогосподарства: його складу, житлових умов, наявності та використання земельних ділянок, худоби і птиці та характеристики його членів: рівнів освіти та статусів зайнятості тощо. Крім того, під час опитування фахівець з інтерв'ювання заповнює контрольну картку складу домогосподарства, в якій протягом всього періоду обстеження спостерігаються зміни в його складі.

II. Спостереження за витратами і доходами домогосподарств протягом кварталу.

Здійснюється за допомогою двох інструментів обстеження: тижневого щоденника поточних витрат, який заповнюється безпосередньо домогосподарством двічі на квартал та квартального запитальника, за допомогою якого проводиться щоквартальне опитування домогосподарства в перший місяць після звітного кварталу.

III. Одноразові тематичні опитування.

Здійснюються за допомогою анкет під час проведення квартального опитування. У 2014р. тематичні опитування проводилися з питань: витрат домогосподарств на будівництво та ремонт житла і господарських будівель; наявності в домогосподарствах товарів тривалого користування; оцінки членами домогосподарств стану свого здоров'я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги; самооцінки домогосподарствами рівня достатності своїх доходів; доступу домогосподарств до Інтернету.

Вибірковим обстеженням умов життя домогосподарств охоплені всі райони області.

В обстеженні у 2014р. прийняло участь 227 домогосподарство області або 80,2% відібраних адрес за виключенням нежилих приміщень.

За підсумками аналізу участі респондентів в обстеженні у 2014р. одне відібране домогосподарство в середньому мало статистичну вагу (репрезентувало) 1567 домогосподарств області при 1332 – по країні.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Об'єктом обстеження умов життя є домогосподарство – сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати в родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи. Оскільки частка домогосподарств, у складі яких є особи не пов'язані родинними стосунками, складає 0,40% від загальної кількості домогосподарств, в сучасних економічних умовах поняття "домогосподарство" і "сім'я" дуже близькі.

Великі міста – міста з чисельністю населення 100 тис. чоловік і більше.

Малі міста – міста та селища міського типу з чисельністю населення менше 100 тис. чоловік.

Діти – особи у віці до 18 років, які не перебувають у шлюбі.

Дорослі – особи у віці 18 років і старші, а також – особи до 18 років, які перебувають у шлюбі.

Працююча особа – особа, яка надала ствердну відповідь на запитання "Чи працюєте в даний час?". Працюючі пенсіонери також відносяться до категорії "працюючі".

Непрацююча особа – особа, яка надала негативну відповідь на запитання "Чи працюєте в даний час?".

Пенсіонер – особа, яка отримує пенсію і не працює.

Коефіцієнт економічного навантаження на працюючого члена домогосподарства – відношення загальної кількості членів домогосподарства до кількості працюючих осіб у його складі.

Повна вища освіта – освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатнім для здобуття нею кваліфікації за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра. Відмічається особам, які закінчили вищий навчальний заклад (інститут, консерваторію, академію, університет та інші прирівняні до них вищі навчальні заклади, які надають освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст, магістр) і отримали документ про його закінчення.

Базова вища освіта – освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатнім для здобуття нею кваліфікації за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра. Відмічається особам, які закінчили коледж та інші прирівняні до нього навчальні заклади або продовжують навчатися у вищому навчальному закладі – інституті,

консерваторії, академії, університеті та інших прирівняних до них навчальних закладах освіти і отримали документ про набуття освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр".

Неповна вища освіта – освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатнім для здобуття нею кваліфікації за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста. Відмічається особам, які закінчили технікум, училище або інші прирівняні до них навчальні заклади I рівня акредитації або продовжують навчатися у вищому навчальному закладі і отримали документ про набуття освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст"; у 1996 році і раніше закінчили технікум, училище або інший середній спеціальний навчальний заклад; у 1996 році і раніше навчалися у вищих навчальних закладах, пройшли половину або більше половини строку навчання і не завершили його. Тим особам, які у 1996 році раніше навчалися у вищих навчальних закладах і пройшли менше половини строку навчання, відмічається освітній рівень, який вони мали до вступу у вищий навчальний заклад.

Професійно-технічна освіта – відмічається особам, які закінчили у будь-якому році середнє або інше професійно-технічне училище, ремісниче училище, галузеве професійне училище (ГПУ), школу фабрично-заводського навчання (ФЗН), або фабрично-заводського учнівства (ФЗУ), а також технічне училище (ТУ), навчально-виробничий центр, навчально-курсний комбінат, інші прирівняні до них учбові заклади та отримали документ про закінчення

Повна загальна середня освіта – відмічається особам, які закінчили старшу школу: одинадцятирічну, десятирічну, ліцей, гімназію (включаючи дореволюційну), реальне училище, комерційне училище, іншу середню загальноосвітню школу.

Базова загальна середня освіта – відмічається особам, які закінчили основну школу, а саме: восьмирічну школу у 1963–1989рр. і раніше, семирічну школу або 7 класів у 1961р. і раніше; вісім класів у 1963–1989рр. і раніше, закінчили дев'ять класів середньої школи, закінчили десять класів школи – одинадцятирічки, навчаються в 10–11 класах; в професійно-технічному закладі (крім осіб з повною загальною середньою освітою); тим, хто вибув із 8 класу в 1959/1960 навчальному році і раніше, вибув із 9–11 класів або із професійно-технічного закладу в будь-якому році (крім осіб із повною загальною середньою освітою).

Початкова загальна освіта – відмічається особам, які закінчили початкову школу або 3 класи в 1972р. і пізніше, 4–6 класів у будь-якому році, 7 класів у 1960р. і пізніше; 8 класів у 1990р. і пізніше; тим, хто навчається в 5–9 класах; тим, хто вибув із 4 класу в 1972–1973рр. і пізніше, з 5–7 класів у будь-якому році, з 8 класу в 1960/61 навчальному році і пізніше, з 9 класу в 1989/90 навчальному році і пізніше.

Не має початкової загальної – відмічається особам у віці 6 років і старшому (як тим, хто навчається, так і тим, хто не навчається), які не мають початкової загальної освіти, але вміють читати та писати будь-якою мовою або тільки читати (хоча б повільно).

Неписьменний – відмічається особам у віці 6 років і старшому, які не вміють читати.

Грошові доходи домогосподарства складаються з суми грошових та натуральних (в грошовій оцінці) надходжень, одержаних членами домогосподарства у вигляді оплати праці (за виключенням прибуткового податку та обов'язкових відрахувань), доходів від підприємницької діяльності та самозайнятості, доходів від власності у вигляді відсотків, дивідендів, продажу акцій та інших цінних паперів, надходжень від продажу нерухомості, особистого та домашнього майна, худоби, продукції особистого підсобного господарства та продуктів, отриманих у порядку самозаготівель, пенсій, стипендій, соціальних допомог (пільг та субсидій готівкою на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії та палива, компенсаційних виплат за невикористане право на санаторно-курортне лікування, за пільговий проїзд окремих категорій громадян тощо), грошових допомог від родичів, інших осіб та інших грошових доходів.

Негрошові доходи домогосподарства включають вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства (за винятком поточних витрат на її виробництво), в порядку самозаготівель, вартість подарованих родичами та іншими особами продуктів харчування, алкогольних напоїв та тютюнових виробів, суми пільг та безготівкових субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії та палива, а також – суму безготівкових пільг на оплату товарів та послуг з охорони здоров'я, туристичних послуг, путівок на бази відпочинку тощо, на оплату послуг транспорту та зв'язку.

Сукупні ресурси домогосподарства складаються з суми грошових та негрошових доходів, використаних заощаджень, приросту в обстежуваному періоді позик, кредитів, боргів, узятих домогосподарством, а також повернених домогосподарству боргів. Цей показник відображає потенційні ресурси домогосподарства, отримані в обстежуваному періоді, незалежно від джерел їх надходження.

Споживчі грошові витрати – це грошові витрати домогосподарства на купівлю продуктів харчування, алкогольних та тютюнових виробів, товарів та послуг (одягу та взуття, оплату житла, води, газу, електроенергії та інших видів палива; предметів домашнього вжитку, побутової техніки та поточного утримання житла; витрати на охорону здоров'я, транспорт, зв'язок, відпочинок та культуру, освіту тощо). Включаються всі витрати домогосподарств на ці цілі незалежно від місця їх здійснення. До цієї статті включається також вартість куплених товарів та продуктів харчування для годування домашніх тварин-улюбленців (котів, собак, папуг тощо).

Неспоживчі грошові витрати – включають поточні витрати, пов'язані з веденням особистого підсобного господарства (купівля насіння, добрив, сільськогосподарського реманенту, палива та мастильних матеріалів тощо), грошову допомогу родичам та іншим особам, витрати на купівлю нерухомості, на будівництво та капітальний ремонт житла та господарських будівель, на купівлю великої рогатої худоби, коней та багаторічних насаджень для особистого підсобного господарства, на придбання акцій, сертифікатів, валюти, приріст вкладів до банківських установ, аліменти, обов'язкові податки (крім прибуткового), збори та внески, а також інші грошові витрати, які не згадувалися раніше.

Грошові витрати складаються з суми споживчих та неспоживчих грошових витрат. Грошові витрати включають суми, фактично сплачені домогосподарством по відповідних статтях, і не враховують вартість натуральних надходжень, безготівкові пільги та субсидії.

Споживчі сукупні витрати складаються з грошових витрат, а також – вартості спожитих домогосподарством продовольчих товарів, отриманих з особистого підсобного господарства та в порядку самозаготівель або подарованих родичами та іншими особами, суми отриманих пільг та безготівкових субсидій на оплату житла, комунальних продуктів та послуг, суми пільг на оплату телефону, проїзду в транспорті, туристичних послуг, путівок на бази відпочинку тощо, на оплату ліків, вітамінів, інших аптекарських товарів, медичних послуг.

Неспоживчі сукупні витрати складаються з грошових та негрошових витрат домогосподарства на допомогу родичам та іншим особам; витрат на купівлю нерухомості, на капітальний ремонт, будівництво житла та господарських будівель, на купівлю великої рогатої худоби, коней та багаторічних насаджень для особистого підсобного господарства, на придбання акцій, сертифікатів, валюти, вкладів до банківських установ, аліментів, податків (крім прибуткового), зборів, внесків та інших грошових платежів, використаних заощаджень, позик та повернених домогосподарством боргів.

Сукупні витрати складаються з суми споживчих та неспоживчих сукупних витрат. Сукупні витрати включають фактично сплачені грошові витрати домогосподарства, вартість натуральних надходжень, суми пільг та безготівкових субсидій. Вартість подарованих домогосподарством родичам та іншим особам продуктів харчування, отриманих з особистого підсобного господарства, включається до сукупних витрат у зв'язку з постійним характером цієї допомоги. Сукупні витрати характеризують структуру використання домогосподарством сукупних ресурсів.

У сукупних витратах найбільш вагомою статтю видатків складають витрати на харчування. Вони включають витрати на продукти харчування та плату за харчування поза домом. До спожитих **продуктів харчування** віднесені продукти, які були у звітному періоді куплені, отримані з особистого підсобного господарства, від самозаготівель (на полюванні, рибалці, у лісі тощо), а також – отримані в подарунок та з інших джерел.

До продуктів харчування відносяться хліб та хлібопродукти, м'ясо, та м'ясопродукти, риба і рибопродукти, молоко, молокопродукти, масло та яйця, олія та жири, фрукти, овочі, цукор, кондитерські вироби та безалкогольні напої (чай, кава, соки, мінеральна вода тощо). До продуктів харчування не включаються алкогольні напої та тютюн.

Хліб і хлібні продукти – рис, хлібобулочні вироби, борошно, макаронні вироби, кондитерські вироби з борошна, інші хлібні продукти, включаючи крупи та злакові культури у зерні.

М'ясо, м'ясопродукти та сало – свіже, заморожене, охолоджене м'ясо худоби і птиці, сушене, солоне, копчене м'ясо та їстівні субпродукти, інші консервовані та оброблені види м'яса та продукти з них, м'ясо інших видів домашніх та диких тварин тощо, свиняче сало, інші жири тваринні харчові топлени та сирі.

Риба і рибопродукти – свіжі, охолоджені і заморожені риба, морепродукти; сушені, копчені, солоні риба та морепродукти; різні консервовані, оброблені та приготовлені риба та морепродукти.

Молоко, молокопродукти та масло – молоко сире, пряжене, пастеризоване, різного складу жирності, консервоване молоко, кисломолочна продукція тощо, сири тверді та м'які, масло тваринне.

Яйця – яйця курячі, перепелині та інших видів птиці, яєчний порошок та меланж.

Олія та інші рослинні жири – олія соняшникова, кукурудзяна, соєва, оливкова та інші їстівні рослинні олії та жири.

Цукор, джем, мед, сироп, шоколад та кондитерські вироби – цукор-пісок, цукор-рафінад, цукерки, шоколад, варення, джем, повидло, мед, печиво, харчовий лід та морозиво, жувальна гумка та ін.

Фрукти – яблука, груші, сливи, вишні, абрикоси, персики, суниця, полуниця, малина, смородина, агрус, кавуни, дині, горіхи, виноград тощо – свіжі, сушені, консервовані та інших способів заготівель.

Картопля – свіжа, оброблена (сушена, чищена тощо).

Овочі – помідори, огірки, буряки, морква, цибуля, капуста, баклажани, кабачки та інші – свіжі, заморожені та охолоджені, консервовані, мариновані, сушені, овочі закритого ґрунту, гриби, стеблові овочі, салати тощо.

Інші продукти харчування – соуси, приправи, сіль, спеції, прянощі та кулінарні трави, бакалійні товари, десерти приготовлені, супи тощо.

Безалкогольні напої – кава, чай, какао, мінеральна вода, квас, газовані безалкогольні напої, фруктові соки, овочеві соки тощо.

Харчування поза домом – суми, витрачені на харчування в кафе, ресторани, їдальні, барі тощо.

Медичне приладдя – окуляри, слухові апарати, милиці, інвалідна коляска, апарат для вимірювання кров'яного тиску, шприци, хірургічні ремені і бандажі, шини, інші пристрої для лікування переломів, суглобні протези тощо.

При опитуванні до **захворювань** не відносили легке нездужання, нежить, тобто такий стан, унаслідок якого людина не втрачає, навіть частково, працездатність, а лише погіршується її самопочуття.

Вплив захворювань на повсякденну працездатність – треба мати на увазі довготермінові наслідки захворювання, які негативно впливають (частково чи повністю) на здатність особи щоденно працювати. Для дітей та підлітків термін "працездатність" означає їх здатність до навчання в навчальних закладах.

Вплив захворювань на життєву активність – треба мати на увазі довготермінові наслідки, які унаслідок захворювання стосуються змін способу життя: можливостей щодо відвідування культурних закладів, гуртків, можливості займатися фізичною працею, бігати, плавати і т.ін.

Хронічне захворювання – це повільно розвинутий, затяжний, тривалий процес відповідного захворювання в окремої людини.

Лікування в стаціонарі – стаціонарне та денне перебування у лікарні (місцевій, районній, міській, обласній, спеціалізованій тощо), диспансері чи в іншому медичному закладі, за виключенням перебування на лікуванні в санаторії (за путівкою чи без неї).

При опитуванні жінок у віці 15 років і старшому щодо **кількості народжених** ними дітей, до народжених віднесені як живі, так і мертвонароджені діти. Поодинокі випадки народження першої дитини жінкою у віці до 15 років включені в таблицях публікації до вікової групи матерів 15–19 років.

Товари вітчизняного виробництва – відносяться товари, які вироблені в Україні.

Товари імпорتنі – відносяться товари закордонного виробництва (включаючи країни Балтії та СНД).

Індекс споживчих цін (індекс інфляції) – є показником зміни в часі цін і тарифів на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання. Розрахунок ІСЦ проводиться на базі даних про зміни цін, одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін і тарифів на споживчому ринку, та даних про структуру споживчих грошових витрат всього населення, отриманих за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств.

Номінальна заробітна плата – нарахування працівникам у грошовій та натуральній формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Вона включає обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок.

Індекс номінальної заробітної плати характеризує зміну номінальної заробітної плати у звітному періоді порівняно з базисним.

Індекс реальної заробітної плати характеризує зміну купівельної спроможності номінальної заробітної плати у звітному періоді порівняно з базисним. Його розраховують діленням індексу нарахованої номінальної

заробітної плати, яка визначена без урахування податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за певний період на індекс споживчих цін за той же період.

Доходи населення включають обсяг нарахованих у грошовій та натуральній формі: заробітної плати, прибутку та змішаного доходу, одержаних доходів від власності, соціальних допомог та інших поточних трансфертів.

Прожитковий мінімум – це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. (Закон України "Про прожитковий мінімум" від 15 липня 1999р. №966-XIV).

Згідно із законом України "Про Державний бюджет України на 2014 рік" від 16 січня 2014р. № 719-VII (зі змінами і доповненнями), прожитковий мінімум з 01 січня 2014 року становить 1176 грн. на одну особу на місяць.

Шкала еквівалентності – система коефіцієнтів, що надаються членам домогосподарства у відповідності до їхніх демографічних характеристик, і які відображають зменшення мінімально необхідних потреб на одного члена домогосподарства при збільшенні розміру домогосподарства та зміні його складу.

Межа бідності – рівень доходу, нижче від якого є неможливим задоволення основних потреб:

– за відносним критерієм визначається за фіксованою часткою – 75% медіанного рівня середньодушових еквівалентних сукупних витрат (**відносний критерій**);

– межа абсолютної бідності визначається за розміром законодавчо встановленого прожиткового мінімуму у розрахунку на місяць на одну особу (**абсолютний критерій**).

Рівень бідності – питома вага сімей (домогосподарств), у яких рівень споживання (доходів) на одну особу є нижчим від визначеної межі бідності.

Глибина бідності – це відхилення величини доходів (витрат) бідного населення від визначеної межі бідності.

Рівень бідності – питома вага сімей (домогосподарств), у яких рівень споживання (доходів) на одну особу є нижчим від визначеної межі бідності.

Розрахунок показників бідності (рівня та глибини) за абсолютним критерієм здійснюється з використанням показників "еквівалентні загальні доходи на одну умовну особу" та "еквівалентні сукупні витрати на одну умовну особу".